

KAKO V PRIHODNJE DO E-PODPISOV IN E-AVTENTIKACIJE

Mag. Aleš Pelan, Dr. Alenka Žužek Nemeč
Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za informatiko in e-storitve, Tržaška 21, Ljubljana
ales.pelan@gov.si, alenka.zuzek@gov.si

Razširjeni povzetek

1. Uvod

Ustvarjanje zaupanja v e-poslovanje in njegov razmah sta prepoznana kot pomembno gonilo gospodarskega razvoja. Zaradi pomanjkanje zaupanja državljani, podjetja in javne uprave oklevajo pri izvajanju transakcij v elektronski obliki in pri razvoju novih e-storitev. Upravljanje z e-identitetami ter e-avtentikacija skupaj z e-podpisom predstavljajo bistveni element za zagotavljanje varnosti elektronskih storitev, tako v javnem kot tudi zasebnem sektorju. Pogosto se dandanes v ta namen uporablja gesla, vendar so pogosto potrebne varnejše rešitve, kot jih nudijo na primer kvalificirana digitalna potrdila. Navedene storitve, ki se jih obravnava tudi kot ključne storitve za večino postopkov na elektronski način, se skladno z novo zakonodajo, ki nastaja na ravni EU, imenujejo skrbniške storitve.

V Sloveniji je to področje skrbniških storitev še relativno slabo razširjeno. Še več težav nastane, ko govorimo o čezmejnem opravljanju različnih e-storitev. Države članice v Evropski uniji so namreč v večini primerov razvijale svoje rešitve znotraj nacionalnih okvirjev. Ukrepe za izboljšanje teh osnovnih funkcij varnega e-poslovanje je zato nujno potrebno posodobljati in pripraviti v taki obliki, ki bo ustrezala sodobnemu informacijsko-komunikacijskemu razvoju in tudi zahtevam prostega pretoka opravljanja storitev znotraj prostora Evropske unije.

2. Nova Uredba EU za e-identifikacijo in skrbniške storitve

Trenutno na ravni EU obstaja le pravni okvir za elektronske podpise (Direktiva 1999/93/ES o e-podpisih), ne pa tudi za e-identifikacijo in avtentikacijo ter s tem povezane pomožne skrbniške storitve. Evropska komisija je predlagani ukrep napovedala v različnih strateških dokumentih, ki usmerjajo razvoj informacijske družbe in storitev e-uprave znotraj notranjega trga, [1], [2] in [3].

Evropska komisija je za izvedbo teh ukrepov pripravila predlog enotnega pravnega okvira, in sicer Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o elektronski identifikaciji in skrbniških storitvah za elektronske transakcije na notranjem trgu, s katero si prizadeva za vzpostavitev varnih in nemotenih elektronskih interakcij med podjetji, državljani in javnimi organi, s čimer bi se povečala učinkovitost javnih in zasebnih spletnih storitev, e-poslovanja in elektronskega trgovanja v EU [4].

Ključni principi, ki jim je Evropska komisija sledila pri pripravi predloga uredbe, so usmerjeni na medsebojno priznavanje sistemov za e-identifikacijo oz. e-avtentikacijo (ena izmed možnih izvedb tega je sistem, ki je bil razvit v okviru projekta STORK [5]) ter harmonizacijo na področju ostalih skrbniških storitev, kot so e-podpis, e-žig, e-časovni žig itd. Uredba bo uredila izboljšanje in poenotenje nacionalnega nadzora, okrepila pa bo zaščito

podatkov in minimalizacijo nabora osebnih podatkov, ki jih morajo uporabniki posredovati ponudnikom storitev. Uredba predvideva precej ostrejši nadzor (nadzorstveni pregledi in redni dveletni revizijski pregledi), redno poročanje Evropski komisiji in ENISI ter aktivno sodelovanje med nacionalnimi nadzornimi organi.

Glede na določila predlagane uredbe, bo potrebno prilagoditi nacionalno zakonodajo in vzpostaviti primerne systemske rešitve za izvajanje uredbe, posledice uvedbe pa bodo čutili tako ponudniki storitev e-identifikacije (overitelji digitalnih potrdil) in skrbniških storitev kot drugih elektronskih storitev.

3. Skrbniške storitve za e-upravo v Sloveniji

Na Ministrstvu za notranje zadeve, Direktoratu za informatiko in e-storitve si zato prizadevamo posodobiti skrbniške storitve na področju avtentikacije in e-podpisa, ki bi odgovarjale novim izzivom in razmahu mobilnih naprav. Poleg tega bomo morali našim državljanom in poslovnim subjektom omogočiti, da bodo v Sloveniji izdane e-identitete in v Sloveniji pridobljena dokazila (npr. o izobrazbi) lahko uporabili tudi, ko bodo želeli opravljati storitve v drugih državah članicah EU.

Vzpostavitev sodobnih skrbniških storitev je, tudi zaradi prihajajoče nove zakonodaje, nujna. V slovenskem prostoru pa je smiselno, da se jih izvede na način centralnih oz. horizontalnih funkcij. Koncept centralnih funkcij in storitev je izrednega pomena za razvoj e-poslovanja, kot ga zahtevajo sodobni koncepti informacijsko-komunikacijske tehnologije. Predstavljajo podlago za robustne, inovativne in vzdržljive storitve e-uprave. Posamezna centralna funkcija ali storitev je lahko večkrat uporabljena v različnih institucijah in/ali razvojnih sektorskih projektih, kar z odpravo podvajanja, brez ostalih pozitivnih učinkov, prinaša velike prihranke. Nosilec razvojnih sektorskih projektov vključevanje že izdelanih centralnih funkcij in storitev poenostavi izvedbo projektov, s tem pa jim omogoča, da se osredotočijo na vsebinske funkcionalnosti projekta. Poleg tega nam poenoteno okolje s centralnimi oz. skupnimi funkcijami omogoča tudi enovito izpolnjevanje zahtev enotnega trga Evropske unije po čezmejni interoperabilnosti.

3.1. Centralni avtentikacijski sistem SI-CAS

Na ministrstvu pripravljamo Centralni avtentikacijski sistem za potrebe javne uprave (na kratko SI-CAS), ki bo namenjen za potrebe integracije funkcionalnosti ugotavljanja elektronske identitete za elektronsko opravljanje storitev. Poleg identitete domačih državljanov in poslovnih subjektov ter zaposlenih pri pristojnih institucijah bo SI-CAS znal avtenticirati tudi tuje državljane in poslovne subjekte, s tem pa bo olajšano delovanje notranjega trga in dostop do naših e-storitev iz katerekoli države EU. Tujim državljanom in poslovnim subjektom bo omogočeno, da se bodo avtenticirali z e-identifikatorji, ki so jih pridobili v svojih državah. Avtentikacija bo za domače in tuje uporabnike možna z različno stopnjo zaupanja v e-identitete, od najnižjih nivojev (npr. uporabniška imena in gesla), do najvišjih nivojev (npr. e-identitete na varnem mediju), ki jih bodo lahko zagotovili različni domači in tuji ponudniki identitet. Zahtevani nivo varnosti oz. zaupanja bo določen s strani ponudnika posamezne e-storitve.

3.2. Centralni strežniški e-podpis SI-CeS

Vzpostavitev sistema za centralno (strežniško) e-podpisovanje, na kratko SI-CeS, bo omogočala centralno e-podpisovanje v aplikacijah javne uprave tako za slovenske uporabnike e-storitev javne uprave kot za tujce, ki želijo na daljavo opravljati e-storitve v Sloveniji. SI-CeS bo omogočal varen e-podpis brez nameščanja podpisnih komponent na strani uporabnika, kar bo olajšalo uporabo e-podpisa v različnih uporabniških okoljih, tako stacionarnih kot mobilnih. Poleg tega bo uporaba storitve mogoča tudi s strani tujcev, ki bodo lahko storitev SI-CeS uporabili na podlagi svoje e-identitete, ki jim je bila izdana v njihovi lastni državi, kar odpravlja številne težave nemotenega opravljanja čezmejnih e-storitev. Na ta način bo olajšano tudi delovanje enotnega notranjega trga, kar je ena izmed zahtev Digitalne agende. Neodvisnost storitve e-podpisa od uporabniškega okolja pa bo med drugim omogočila uvajanje storitev e-podpisa v konceptu računalništva v oblaku, ki je v skladu z našimi prizadevanji za rešitev celotne državne informatike.

Viri

- [1] Evropska komisija (2010), Digitalna agenda, http://ec.europa.eu/slovenija/hp/2010-0519-digitalna_agenda_sl.htm.
- [2] Evropska komisija (2009), Ministrska deklaracija za e-upravo do 2015, http://www.se2009.eu/polopoly_fs/1.24306!menu/standard/file/Ministerial%20Declaration%20on%20eGovernment.pdf.
- [3] Evropska komisija (2010), eGovernment Action Plan 2011-2015, http://ec.europa.eu/information_society/activities/egovernment/action_plan_2011_2015/index_en.htm.
- [4] Osnutek predloga Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o elektronski identifikaciji in skrbniških storitvah za elektronske transakcije na notranjem trgu, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriSev/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0238:FIN:EN:PDF>
- [5] Projekt STORK, <http://www.eid-stork.eu> in projekt STORK2, <http://www.eid-stork2.eu>